یادداشت

پس از بارها سوختن پارک ملی گلستان

دیگر عذری پذیرفته نیست

علیرضا افشاری
دبیر دیده‌بان یادگارهای فرهنگی و طبیعی ایران

همان‌طور که آگاه هستید برای ششمین بار، آن‌هم طی فقط دوماه، آتش به جان مهم‌ترین و بزرگ‌ترین پارک ملی ایران افتاد؛ آتش گسترده‌ای که این‌بار نزدیک به ۳۰درصد جنگل و ۷۰درصد مرتع مشجر پارک را در کام خود فرو برد. به این ترتیب، حجم بالایی از درختان بسیار ارزشمند پارک همچون بلوط، کرکو، بارانک، ارس و افرا سوختند و بسیاری از پرندگان ساکن این جنگل که نزدیک به ۱۵۰ گونه می‌شوند (متعلق به ۱۵ راسته، ۴۲ تیره و ۸۹ سرده) بی‌خانمان شدند، به‌طوری که می‌گویند خسارات اکولوژیک این حادثه قابل ارزش‌گذاری نیست. پارک ملی گلستان، نخستین پارکی در ایران است که عنوان پارک ملی را به خود اختصاص داده و نامش در سال ۱۹۷۷ به‌عنوان یکی از ذخیره‌گاه‌های زیست‌محیطی کره‌زمین ثبت و به پروژه شماره ۸ برنامه «انسان و کره مسکون» (M&B) یونسکو اهدا شده، از چنان تنوع زیستی و ارزش‌های بوم‌گردانه‌ای برخوردار است که هنوز هم هرازگاهی گونه‌های جانوری و گیاهی جدیدی در آن کشف می‌شود.

اکنون سوال این‌جاست که هر چند درست است که آتش‌سوزی‌ها حاصل بی‌احتیاطی‌های گردشگران یا قصد و غرض منفعت‌طلبانه و حرص بی‌پایان شکارچیانی است که برای کشتن چند جانور بی‌دفاع از نابود کردن اینچنین دارایی‌های ایرانیان دریغ ندارند و سازمان حفاظت از محیط‌زیست نیز - با بودجه اندکش و در نتیجه کم بودن کارمندانش در منطقه و جنگلبانانی که عموما حقوق مکفی‌ای هم دریافت نمی‌کنند و بعضا رفتار محتاطانه‌ای پیش گرفته‌اند که پیامد ناخواسته رویدادهای تلخی است که به زندانی شدن و تا پای چوبه دار رفتن برخی از آنها انجامیده - نمی‌تواند به راحتی بر جایگاه متهم اصلی نشانده شود اما چنین توجیهی برای یک بار آتش گرفتن یا حداکثر دو بار در آتش سوختن جنگل کافی است و نه شش بار!

واقعا سازمان محافظت از محیط‌زیست چند مکان به اهمیت پارک ملی گلستان در اختیار دارد که پس از آتش گرفتن آنها هیچ اقدامی برای جلوگیری از تکرار آتش‌سوزی انجام ندهد؟

آیا پس از وقوع آتش‌سوزی نخست مدیریت محترم سازمان نمی‌توانستند برای افزایش بودجه پارک دست به اقدامی بزنند تا بتوان با در اختیار گرفتن شکاربانان و جنگلبانانی بیشتر بر پاسداری‌شان از این داشته بسیار ارزشمند بیفزایند. آیا اجرای قوانین سختگیرانه برای استقرار گردشگران امری سخت و پرهزینه است؟! آیا خانم ابتکار، اگر تلاش‌هایشان برای جذب بودجه بیشتر در هیأت دولت بی‌ثمر می‌ماند، نمی‌توانستند فراخوانی ملی بدهند و از شرکت‌های بزرگ اقتصادی کشور یاری بگیرند؟ و اگر هیچ‌کدام از این راه‌ها به پیامد مثبتی نینجامد آیا واقعا اصراری بر ادامه نشستن بر جایگاه مدیریت سازمان وجود دارد؟!

البته گر حکم شود که مست گیرند در شهر هر آنچه هست گیرند! وقتی نماینده‌ای که سازمان با طرح جاده‌سازی غیرضروری‌اش که به نابودی جنگل زیبای دیگری می‌انجامد ــ جنگل ابر ــ مخالفت می‌کند، طرحی را برای انحلال سازمان محیط‌زیست تدارک می‌بیند که ۶۲نماینده دیگر مجلس بر پایش امضا می‌نهند، باید هم منتظر چنین رویدادی بود!

و فراموش نشود که مدتی است وزارت راه، برخلاف قرارها و قول‌های پیشین، سرگرم تعریض جاده‌ای است که از میان پارک نیم‌سوخته گلستان می‌گذرد؛ جاده‌ای که مسیر را، به بهای نابودی داشته‌ای ملی، فقط چندده کیلومتر کمتر می‌کند و به نظر می‌رسد سازمان یادشده هم تاکنون اقدامی در جلوگیری از آن انجام نداده است. مدتی است به‌خاطر ابعاد فاجعه‌های انسانی که پیرامونمان می‌گذرد سنگدل و بی‌توجه شده‌ایم. باز باید از احزابی که در کم‌تحرکی سازمان‌های مردم‌نهاد به دفاع از میراث گرانقدر طبیعی پرداخته‌اند سپاسگزاری کرد و هم‌سو با آنان در اجرای خواست‌هایشان، به رئیس‌جمهوری گفت که «در گام نخست، در برابر این فاجعه بزرگ ملی، خواهشمندیم از آن‌جا که آتش‌سوزی عظیم پارک ملی گلستان ــ با خسارت اکولوژیکی غیرقابل ارزش‌گذاری ــ ششمین مورد در دو ماه گذشته بوده است هیچ بهانه‌ای را برای کوتاهی در محافظت از آن نپذیرفته و نسبت به مسببان آن، از صدر تا ذیل، برخوردی قاطع داشته باشید.» امید که خود این احزاب آستین را بالا زده و به‌دور از هیاهوها و دعواهای حزبی، پیگیر مطالباتی اینچنین بحق و ملی باشند.

آمار رئیس گروه توسعه پایدار سازمان محیط‌زیست از آتش‌سوزی‌های ۴ ماه ابتدایی سال در ۸ استان کشور

آتش ۲۱۷۸ هکتار از جنگل‌های کشور را خاکستر کرد

گلستان رکورد آتش‌سوزی را به نام خود کرد، ۱۵۰۰ هکتار از ابتدای سال تاکنون

عکس: خبرگزاری ایرنا

شهروند| آتش هزاران هکتار از مناطق چهارگانه تحت حفاظت سازمان محیط‌زیست را سوزاند، آن هم تنها در ۴ ماه نخست سال. آمارهای رسمی، خلاهای بسیاری دارند، اما با این حال از سوختن بیش از دوهزار و ۱۷۸ هکتار از مراتع و جنگل‌های کشور در هشت استان حکایت می‌کنند. در این آمارها از آتش‌سوزی‌های ایلام و لرستان خبری نیست. حتی وقتی به آماری که رئیس گروه توسعه پایدار سازمان محیط‌زیست از میزان آتش‌سوزی‌ها ارایه می‌دهد، نگاه شود، از پنج آتش‌سوزی اندیمشک که از ابتدای سال جاری تاکنون ۳۰۰ هکتار از جنگل‌های این منطقه را سوزانده، هم هیچ رد و نشانی نیست. اما به هر روی می‌توان این آماری که ارایه شده را آماری رسمی اما حداقلی از آتش‌سوزی‌ها دانست که گویای سوختن بیش از دوهزار هکتار از اراضی جنگلی کشور در ۸ استان است.

به گفته رضا فرخی، در این مدت میزان آتش‌سوزی در مناطق چهارگانه تحت حفاظت سازمان محیط‌زیست در استان چهارمحال و بختیاری ۹۸ هکتار، کرمانشاه ۸۴ هکتار، فارس ۳۱۳ هکتار، مازندران ۸۰ هکتار، کهگیلویه و بویراحمد ۸۵ هکتار، خراسان‌شمالی ۶ هکتار، گلستان ۱۵۰۰هکتار و کردستان ۱۲هکتار بوده‌است.

او ادامه می‌دهد: «در چهار ماه ابتدایی سال، بیش از هزار و ۵۰۰ هکتار از اراضی پارک ملی گلستان در آتش سوخته است» و به این ترتیب این استان، رکوردار آتش‌سوزی در جنگل‌ها و مراتع کشور نام دارد.

ردی که آتش از خود به جای گذاشت، بسیار بیشتر از آماری است که فرخی ارایه می‌دهد. هر چند، خود او هم تأکید می‌کند که این آمار کامل نیست و آماری از آتش‌سوزی‌های گسترده در دو استان لرستان و ایلام در دست نیست، اما آمارهایی هم که ارایه می‌کند، با آمارهایی که پیش از این ارایه شده، کمی متفاوت است. به گفته محمدرضا جهان آرا مدیرکل منابع طبیعی و آبخیزداری کهگیلویه و بویراحمد، ۱۸۰ هکتار از مراتع و جنگل‌های این استان در چهارماه ابتدایی سال در آتش سوخته و این در حالی است که فرخی میزان جنگل‌هایی که در این استان به خاکستر تبدیل شده‌اند را ۸۵ هکتار اعلام می‌کند. به هر روی، آماری که رئیس گروه توسعه پایدار سازمان محیط زیست، از میزان آتش‌سوزی‌ها در چهار ماه ابتدایی سال ارایه می‌کند را می‌توان آماری رسمی دانست که در خصوص آتش‌سوزی‌ها ارایه شده است، حتی با کاستی‌هایی که دارد.

راه‌اندازی یگان اختصاصی اطفای حریق تا ۶ ماه آینده

رئیس گروه توسعه پایدار سازمان محیط‌زیست که به بهانه خبر راه‌اندازی یگان اختصاصی اطفای حریق در سازمان محیط‌زیست تا ۶ ماه آینده، آمارهایی از آتش‌سوزی جنگل‌ها و مراتع را هم ارایه کرده، در خصوص کارگروه مخاطرات زیست‌محیطی به مهر گفت: «کارگروه مخاطرات زیست‌محیطی یکی از کارگروه‌های سیزده‌گانه مدیریت بحران کشور است که چند سالی است در سازمان محیط زیست تشکیل شده اما در دوره قبل این کارگروه مغفول مانده و غیرفعال بود که یکی از زیر کارگروه‌های آن کارگروه اطفای حریق است که با بحرانی شدن آتش‌سوزی در سطح کشور طی چند ماه گذشته کار خود را آغاز کرده است.»

فرخی تصریح کرد: «با بودجه دفتر شکار و صید سازمان محیط‌زیست کارگروه اطفای حریق ظرف ۶ ماه آینده کار مطالعاتی را آغاز کرده که تا پایان سال به پایان می‌رسد و از ابتدای سال آینده وارد فاز اجرایی می‌شود.» او یادآور شد: «پهنه‌بندی، شناسایی کانون‌های بحرانی آتش‌سوزی و مطالعه برای راه‌اندازی پایگاه‌های منطقه‌ای در شمال، مرکز و غرب کشور از مهم‌ترین بخش‌های مطالعاتی این طرح است.»

رئیس گروه توسعه پایدار سازمان محیط‌زیست تأکید کرد: «پوشش تصاویر ماهواره‌ای با کمک مرکز پژوهش‌های هوافضا، رصد ماهواره‌ای، استفاده از سنسورهای حساس به دود، آتش و منوکسید کربن و مناطق حساس و بحرانی براساس طرح مطالعاتی از مهم‌ترین اقداماتی است که از ابتدای سال آینده در فاز اجرایی انجام می‌شود.» او با اشاره به بودجه‌ای که برای این طرح برآورد شده اظهار داشت: «بر اساس رایزنی‌هایی که با مدیریت بحران کشور و نمایندگان مجلس شده قرار است بودجه‌ای حدود ۴۰۰ میلیارد تومان برای تجهیز پایگاه‌ها، خرید سنسورها، دوربین‌های حرارتی مادون قرمز و احداث منابع آبی در نزدیکی کانون‌های بحران اختصاص داده شود.»

فرخی تصریح کرد: «متاسفانه هنوز امکان خرید بالگرد در کل کشور و تجهیز پایگاه‌ها بدینوسیله وجود ندارد.» او با اشاره به حساس بودن پارک ملی گلستان از نظر اکولوژی و این که در سال جاری این پارک بیشتر از سایر مناطق تحت حفاظت سازمان محیط‌زیست در معرض آتش‌سوزی بود، اظهار داشت: «از ابتدای سال آینده پس از پایان فاز مطالعاتی طرح اولین مکانی که به صورت پایلوت فاز اجرایی در آن آغاز می‌شود پارک ملی گلستان خواهد بود.»

رئیس گروه توسعه پایدار سازمان محیط‌زیست یادآور شد: «سازمان محیط‌زیست برای اختصاص بودجه جلسات متعددی با نمایندگان مجلس و دیگر دستگاه‌ها داشته که چنانچه این بودجه اختصاص یابد با نصب تجهیزات بیشترین میزان اقدامی که برای مقابله با آتش‌سوزی خواهد شد اقدامات پیشگیرانه خواهد بود.»

او در پاسخ به این بحث که در حال حاضر در بسیاری از مواقع سازمان محیط‌زیست به سرعت از وقوع آتش‌سوزی آگاه می‌شود اما به دلیل نداشتن امکانات نمی‌تواند برای اطفای آن بلافاصله اقدام کند، گفت: «متاسفانه یکی از مهم‌ترین دلایلی که در حال حاضر باعث اتلاف وقت و گسترش آتش‌سوزی‌ها می‌شود عدم هماهنگی بین دستگاه‌های مختلف است که با راه‌اندازی پایگاه‌های منطقه یا با تمام تجهیزات در حقیقت یگان اختصاصی آتش‌سوزی مناطق محیط‌زیست راه‌اندازی می‌شود که در این یگان، وظیفه تمام افراد و دستگاه‌ها مشخص است و فرماندهی واحدی عملیات اطفای حریق را مدیریت می‌کند که همین امر در کاهش زمان اطفای حریق نقش خواهد داشت.»

آغاز به کار قرارگاه عملیاتی واکنش سریع پارک ملی گلستان

همزمان با خبری که رئیس گروه توسعه پایدار سازمان محیط‌زیست مبنی بر راه‌اندازی یگان اختصاصی اطفای حریق در سازمان محیط‌زیست تا ۶ ماه آینده اعلام کرد، دیروز اسماعیل مهاجر مدیرکل حفاظت محیط‌زیست گلستان از آغاز به کار قرارگاه عملیاتی واکنش سریع پارک ملی گلستان با هدف مقابله با آتش‌سوزی جنگل خبر داد. قرارگاه عملیاتی واکنش سریع پارک ملی گلستان، پس از وقوع هفتمین آتش‌سوزی این پارک ملی، که تنها در یک هفته ۹۰۰ هکتار از اراضی جنگلی پارک را خاکستر کرد، تشکیل شد. مهاجر ادامه داد: «قرارگاه عملیاتی واکنش سریع پارک ملی گلستان عصر یکشنبه، دوم شهریورماه در محدوده سه راهی دشت در محل محیط‌بانی شارلق با هدف پیشگیری از وقوع بحران از جمله آتش‌سوزی، سیل و تخلفات صید و شکار و همچنین واکنش سریع در موقع بروز موارد مذکور افتتاح شد.» به گزارش سازمان محیط‌زیست، مدیرکل محیط‌زیست گلستان در خصوص راه‌اندازی این قرارگاه عملیاتی گفته است: «این قرارگاه با هدف پیشگیری از وقوع بحران از جمله آتش‌سوزی، سیل و تخلفات صید و شکار و همچنین واکنش سریع در موقع بروز موارد مذکور ایجاد شده است. با افتتاح این پایگاه و حضور به نوبت و با برنامه پنج گروه کاری واکنش سریع در مقابل حوادث (آتش‌سوزی) و با اطلاع‌رسانی درست سعی بر آن داریم تا جلوی وقوع حوادث اتفاق افتاده در طول هفته‌های گذشته را بگیریم.»

خبر

شلیک به گوزن زرد ایرانی در باغ وحش خرم آباد

مهر| مدیر دیده‌بان محیط‌زیست و حیات‌وحش ایران از شلیک مجدد گلوله به گونه در معرض انقراض گوزن زرد ایرانی در باغ وحش خرم‌آباد خبر داد. کیوان هوشمند افزود: متاسفانه یک راس گوزن زرد ایرانی حدودا ۸ساله که در باغ‌وحش خرم‌آباد نگهداری می‌شد در تاریخ ۲۴ مرداد امسال از ناحیه کتف سمت راست مجروح و پس طی ۵ روز مراحل درمان در تاریخ ۲۹ مرداد بر اثر شدت جراحت تلف شد.

به گفته وی، این گوزن زرد که جنسیت آن نر بوده یک‌سال قبل به‌صورت امانت از طرف اداره کل حفاظت محیط‌زیست استان لرستان به باغ وحش خرم‌آباد تحویل شده بود. هوشمند اظهار داشت: شواهد حاکی از سوراخ شدن بدن این گوزن زرد بر اثر برخورد گلوله و مرگ حیوان بر اثر عفونت و خونریزی در محل برخورد گلوله است اما هنوز مشخص نیست چه کسانی و با چه انگیزه‌ای به این گوزن شلیک کرده‌اند. مدیر دیده‌بان محیط‌زیست و حیات‌وحش ایران تصریح کرد: گوزن زرد ایرانی گونه‌ای نادر و به‌شدت در معرض خطر انقراض است. نسل گوزن زرد سال‌هاست که از طبیعت کشور حذف شده است و تنها تعداد محدودی از این گونه ارزشمند در اسارت است و در سایت‌های مختلف تکثیر و نگهداری می‌شود. از این رو مرگ حتی یک گوزن زرد آسیبی جبران‌ناپذیر به ذخیره ژنتیکی موجود وارد کرده و امیدها برای حفظ نسل این گونه را کمرنگ‌تر خواهد کرد. او افزود: نمونه‌برداری از لاشه و مستندات جهت بررسی بیشتر به سازمان حفاظت محیط‌زیست ارسال شده‌است.

وجود ۵ هزار کلاس قابل ادغام در مدارس کشور

فارس| رئیس مرکز برنامه‌ریزی و نیروی انسانی آموزش و پرورش با بیان این که بیش از ۵هزار کلاس قابل ادغام در مدارس کشور وجود دارد، گفت: خط قرمز ما باز نماندن دانش‌آموزان از تحصیل است.

خسرو نظری در سی و یکمین اجلاس رؤسای آموزش و پرورش مناطق کشور گفت: رئیس مرکز برنامه‌ریزی نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش خاطرنشان کرد: در بحث پایش و ارزیابی، دو رویکرد داریم که یکی نظارت میدانی است و دوم، سامانه‌ای را طراحی کرده‌ایم که در آبان و آذر راه‌اندازی می‌کنیم. نظری اضافه کرد: در مجموع، ۵هزار و ۱۶۵ کلاس قابل ادغام در مدارس کشور وجود دارد و در زمینه نقل و انتقالات نیز باید جلوی نقل و انتقال بی‌رویه را بگیریم و خط قرمز ما باز نماندن دانش‌آموزان از تحصیل است.

سلامت

پس از اعلام تولید شیر خشک با روغن پالم در بزرگ‌ترین کارخانه شیر خشک

تولید شیر خشک با روغن پالم تکذیب شد

سازمان غذا و دارو: کارخانه‌ها اجازه استفاده از چربی گیاهی در شیر خشک را ندارند

شهروند| اعلام وجود پالم در لبنیات با حاشیه‌های زیاد و نگرانی مردم، حالا به‌شدت و با خبرهای دیگری درحال تکذیب شدن است. پس از آن که وزیر بهداشت خبر آلودگی لبنیات را به این روغن مضر اعلام کرد، سازمان غذا و داروی این وزارتخانه، به سرعت، اخبار و مطالبی که درباره این موضوع عنوان می‌شد را یک به یک رد کرد و درنهایت از آلودگی شیر، آن را به سایر لبنیات و درنهایت هم به اعلام پاک شدن این محصولات غذایی از هر گونه روغن مضر به نام پالم، کشاند. حالا تنها جایی که پاک بودن محصولات غذایی از این ماده را تأیید می‌کند، همین سازمان غذا و داروست. سازمانی که هر خبری را که حس کند نگرانی مردم را همراه خواهد داشت، رد می‌کند. دو روز پیش خبر آمد بزرگ‌ترین کارخانه شیر خشک ایران، شیر خشک کودک را با استفاده از روغن پالم تولید می‌کند. در این خبر آمده بود که شیر خشک «پ» که بزرگ‌ترین تولیدکننده شیر خشک ایران است، محصولات لبنی متعددی تولید می‌کند و از آن جمله شیرخشک کودک است که در آن روغن گیاهی وجود دارد. این خبر به مناقصه شرکت شیرخشک «پ» که پانزدهم خردادماه در روزنامه جام جم منتشر شد، استناد کرده، مناقصه‌ای که خرید ۱۲۰۰ تن روغن گیاهی را برگزار کرده بود. جالب این جاست که با مراجعه به سایت شرکت و دانلود اسناد مناقصه مشخص می‌شود که منظور از روغن گیاهی، همان روغن پالم است. با این که اسناد این مناقصه هم منتشر شد، اما رئیس سازمان غذا و دارو، این خبر را تکذیب کرد. رسول دیناروند در این باره توضیح داد: «برای تولید شیرخشک نوزادان از پودر شیرخشک وارداتی که باید دارای استاندارد بسیار بالاتری نسبت به شیرخشک صنعتی تولید داخل باشد، استفاده می‌شود.» به گفته او در مورد شیرخشک صنعتی که در کشور تولید می‌شود، نیز سازمان غذا و دارو اجازه استفاده از چربی‌های گیاهی را نداده و نظارت‌ها در این خصوص جدی و مستمر است. به گفته او، مسائل مربوط به استفاده از روغن پالم در شیرخشک غیرواقعی و دروغ است و انتشار اینگونه اخبار و سوءاستفاده از فضای ایجاد شده در خصوص فرهنگ‌سازی با هدف کاهش مصرف روغن، مصداق تشویش اذهان عمومی بوده و قابل پیگیری حقوقی است. دیناروند در ادامه تأکید کرد: «سازمان غذا و دارو به شدت در خصوص امنیت غذایی حساس است و هر جایی که نیاز به اصلاح فرایندها باشد، توسط این سازمان مداخلات و پیگیری‌ها صورت می‌گیرد. در حال حاضر هم این نظارت‌ها تشدید شده و امکان تخلف در فرآورده‌های غذایی حساس و حیاتی وجود ندارد.» دیناروند، حرف‌های دیگری هم درباره قیمت داروها زد. او از ارزان‌تر شدن داروهای وارداتی خبر داد. «در شش ماهه دوم امسال داروهای اصلی وارداتی که عمدتا مورد استفاده بیماران خاص و صعب‌العلاج هستند، حدود ۲۸درصد کاهش قیمت خواهند داشت و در برخی از داروها ممکن است این کاهش قیمت‌ها چشمگیر بوده و به ۶۰ تا ۷۰درصد برسد. بنابراین سیاست وزارت بهداشت که جلوگیری از تب و تاب در قیمت داروهاست، تداوم خواهد داشت.» او ادامه داد: «وزارت بهداشت و سازمان غذا و دارو تنها دستگاهی در کشور است که امسال توانسته سیاست کنترل قیمت‌ها را به شدت دنبال کند؛ به‌طوری که کمترین افزایش قیمت‌ها را در حوزه دارو و تجهیزات پزشکی داشتیم.» تأکید رئیس سازمان غذا و دارو، بر جلوگیری از افزایش قیمت دارو در نیمه اول سال است. «ما قصد نداریم که به تولید آسیبی برسد و قطعا صنعت داروسازی کشور باید سودآور باشد. بر این اساس هر چند برنامه‌ای برای افزایش قیمت دارو نداریم، اما در مورد آن دسته از داروهای تولید داخل که زیان‌ده هستند، اصلاح قیمت خواهیم داشت.»

به گفته دیناروند، در حال حاضر مشکل ارزی برای دارو نداریم و بانک مرکزی هم همکاری‌های لازم را در این راستا کرده است. قطعا مسیر به حالت عادی بازنگشته، اما شرایط بهتر از گذشته شده‌است.

جدول شماره ۵۳۶

افقی
۱- اثر قائم‌مقام فراهانی - پیوند صحنه‌های تهیه فیلم - گل کرشمه
۲- مذکر - ادویه تند - از فرقه‌های مسیحیت
۳- تباهی و خرابی - چهارپایان - رهرو
۴- خصم - ممارست - حرف انتخاب
۵- ابریشم ناخالص - ناشایست - علامت استاندارد بین‌المللی
۶- پنجم - گذراندن وقت - قربانگاه حاجیان
۷- آخرین نت - اثر شیخ‌مرتضی انصاری، از اکابر فقهای شیعه - ظرف پذیرایی
۸- رودی در عراق - از اقلیت‌های دینی کشور - علامت تفریق
۹- مسیر حرکت سیارات - از گل‌های آپارتمانی - اسم آذری
۱۰- خوبی - پایتخت لسوتو - هدف تیر
۱۱- بدهکار - هراس - فصیح و بلیغ
۱۲- در کشتی می‌زنند - وسیله پرتاب سنگ - میوه ترش و شیرین
۱۳- تهی - سنگ فضانورد - لاغر
۱۴- دارای خوشبینی - برگه اقرار به وصول چیزی - یازده
۱۵- جاده قطار - دندان‌های نیش - مرغ شاهنامه

عمودی
۱- اثرپذیر - اولین خلیفه عباسی - کوزه‌گر
۲- پرستار - واپسین؛ آخری - آبلرزه
۳- شهری در اوکراین - معتمدان - شهر شب فرانسه
۴- دو رگه - امتداد یافته - سودمند
۵- حرف فاصله - جای عبادت - شاهکار تربیتی ژان ژاک روسو - گشوده
۶- یارب - پایتخت غنا - حالا
۷- گمراهی - فیلسوف نوبل‌برده انگلیسی - نوعی نان شیرینی خشک و سبک
۸- ورزشی مفید و مهیج
۹- پایتخت فرهنگی آلمان و آرامگاه گوته و شیللر - غذای کامل طبیعت - بلا و گرفتاری
۱۰- امید و چشمداشت - کاپیتان سرشناس تیم‌ملی غنا - تفاله چغندر
۱۱- یادداشت - کمک - باهوش - از سوره‌های مکی
۱۲- هوو - سخن‌چین - منجی عالم بشریت
۱۳- نوعی برنج ایرانی - سیاره ما - شیر تازه
۱۴- نوعی پارچه ابریشمی گلدار - از زوجات حضرت ابراهیم - در بازی می‌گیرند
۱۵- تیم فوتبال پایتخت روسیه - سبکی در کشتی - رساندن پیام

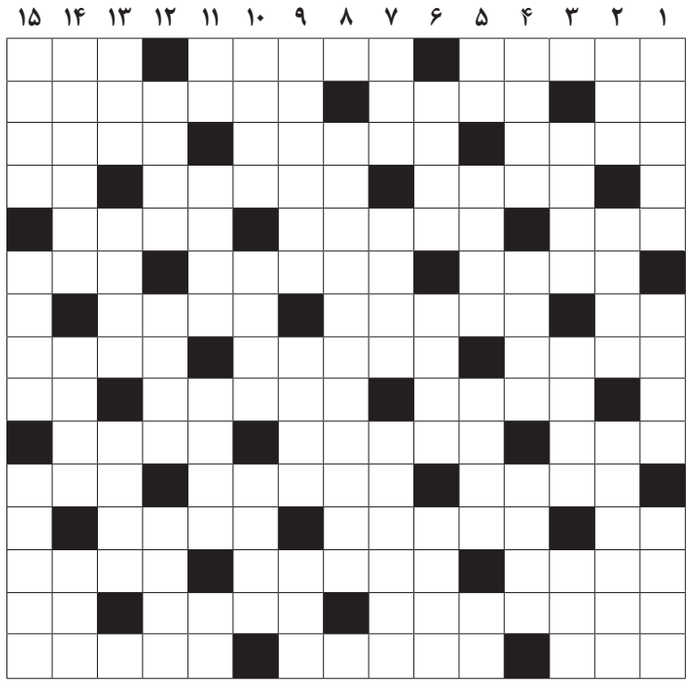

حل جدول شماره ۵۳۵

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	م	ر	ی	م	گ	ل	ی	■	ا	س	ت	ح	ص	ا	ل
۲	خ	ز	■	د	ا	ی	و	■	پ	ا	ل	س	■	ف	ی
۳	ل	ی	ن	■	ز	ل	■	ن	■	ر	■	ه	■	س	د
۴	■	ن	ی	ر	و	■	ت	ا	م	■	پ	ن	ی	ر	■
۵	پ	■	ا	ب	ی	■	غ	و	ل	■	ا	م	ر	■	س
۶	ز	ه	م	■	ی	ی	ل	■	ا	خ	ت	■	چ	د	ی
۷	و	ل	■	گ	ل	ا	ب	■	س	ر	ی	ع	■	ک	د
۸	■	■	ت	ن	■	خ	■	■	■	ب	■	م	د	■	■
۹	ا	پ	■	ک	م	ت	ر	■	ا	ز	پ	ر	■	د	ل
۱۰	ی	ا	ن	■	س	ه	ی	■	س	ه	ا	■	د	ن	گ
۱۱	ا	■	م	ش	ت	■	ن	ه	ی	■	ک	و	س	■	د
۱۲	■	ل	ا	م	ع	■	گ	ب	ه	■	س	و	ت	ی	■
۱۳	ن	ا	م	■	م	ن	■	ه	■	م	و	■	ه	و	ا
۱۴	ا	ی	■	ت	ر	ک	ه	■	س	ل	ا	م	■	گ	ر
۱۵	ن	ق	ش	ج	ه	ا	ن	■	ا	س	ت	ع	د	ا	د